

de Kinderombudsman.
wij laten van je horen

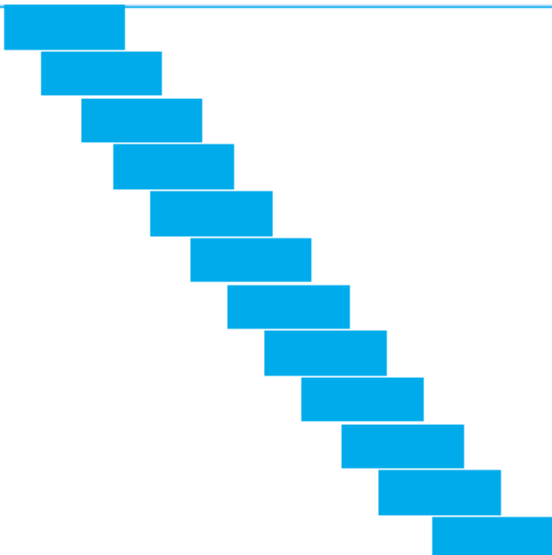

Rapport: sociale veiligheid op school

Een onderzoek naar de klacht van moeder over het gebrek aan sociale veiligheid op school, pestgedrag jegens haar zoon en de AMK-melding door school terwijl het probleem juist op school lag.

Datum: 27 oktober 2015

Nummer: KOM018/2015

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	2
Wat is de klacht?	2
Feiten	3
Informatie van en over de inspectie van het onderwijs en het amk	7
Klachtenprocedure bij school	9
Reacties	10
Wat is het oordeel van de kinderombudsman?.....	14
Conclusie.....	19
Bijlage: kinderrechtelijk kader	20

SAMENVATTING

De moeder van Timor heeft drie klachten voorgelegd bij de Kinderombudsman: zij vindt dat de basisschool van Timor niet heeft gezorgd voor sociale veiligheid op school, niet adequaat heeft opgetreden tegen pestgedrag tegen haar zoon en ten onrechte een AMK-melding heeft gedaan toen zijn Timor thuis hield vanwege de onveiligheid op school. De Kinderombudsman heeft naar deze klachten onderzoek gedaan en heeft de basisschool vragen gesteld. Ook heeft de Kinderombudsman het (voormalige) AMK en de Inspectie van het Onderwijs vragen gesteld over deze zaak en hun werkwijze in het algemeen bij signalen dat het op een school onveilig is. Op basis van het onderzoek vindt de Kinderombudsman klacht 1 terecht, klacht 2 onterecht en klacht 3 terecht. De Kinderombudsman doet met het oog op de toekomst nog een aanbeveling aan scholen, Veilig Thuis en de Inspectie van het Onderwijs, zodat ieder kind een onbezorgde schooltijd heeft, die in het teken staat van ontwikkelen, ontdekken en leren.

WAT IS DE KLACHT?

De Kinderombudsman heeft onderzoek gedaan naar de klachten van verzoekster over een basisschool. Verzoekster is de moeder van Timor¹. De Kinderombudsman heeft de klachten als volgt geformuleerd:

1. Verzoekster klaagt er over dat OBS De Piramide locatie Boerhaavewijk niet heeft gezorgd voor sociale veiligheid en niets heeft gedaan met de diverse klachten daarover bij de school en de Inspectie van het Onderwijs.
2. Daarnaast klaagt verzoekster erover dat haar zoon binnen die sociale onveiligheid gepest kon worden en dat de school daar niet adequaat tegen opgetreden is.
3. Tot slot klaagt verzoekster erover dat de school ten onrechte een AMK-melding heeft gedaan: het probleem lag op school, niet bij de ouders, en het AMK deed geen onderzoek naar de situatie op school.

---

¹ Dit is een gefingeerde naam.

FEITEN

Timor zit op de openbare basisschool De Piramide in Haarlem. Hij heeft daar vriendjes, maar er zijn ook kinderen op school waardoor hij gepest wordt. Moeder kaart dit meerdere malen bij school aan. De school heeft verschillende keren incidenten onderzocht en kwam daarbij tot een andere toedracht dan Timor en zijn moeder aangaven.

In het najaar van 2013, als Timor in groep 5 zit, klaagt zijn moeder opnieuw verschillende keren op school over pestgedrag in de klas en op school:

- Een invaljuf heeft geschreeuwd tegen Timor waardoor Timor moest huilen. De invaljuf maakte vervolgens een vervelende grap en de kinderen in klas hebben Timor uitgelachen;
- Begin oktober wordt Timor in de kleedkamer door meerdere kinderen uitgescholden voor homo en dit gebeurt vaker;
- Medio oktober wordt hij geschopt en geslagen door een groep kinderen op school;
- Begin december dreigt een jongen dat hij Timor zal slaan en scheldt de jongen Timor uit voor meisje;
- Begin december dwingt een jongen Timor om hem mee te nemen de klassen rond met een traktatie onder de toezegging dat hij Timor dan niet meer zal slaan. Dezelfde jongen laat een bank op de voet van Timor vallen tijdens de gymles;
- Medio december wordt Timor door andere kinderen bedreigd met schoppen en slaan.

Naar aanleiding van het incident begin oktober houdt moeder Timor twee dagen ziek thuis.

De school schrijft bij brief van 11 oktober 2013 aan moeder dat er volgens het leerlingvolgsysteem blijkt dat er al langer sprake is van pestgedrag in deze groep, zij het dat er steeds verschillende leerlingen bij betrokken zijn. In de brief wordt voorts beschreven dat de school heeft uitgezocht welke kinderen betrokken waren bij het uitschelden van Timor in oktober, dat hun ouders zijn uitgenodigd voor een gesprek en de kinderen zelf zijn gestraft. Verder wordt beschreven dat de school heeft besloten een plan van aanpak te gaan maken voor Timor. Bij dit plan wordt rekening gehouden met het pestprotocol. De aanpak bestaat hieruit dat de school:

- het pestgedrag van de klas in kaart gaat brengen door gesprekken te voeren met Timor;
- het toezicht op de groep gaat versterken;
- het Kanjerinstituut gaat raadplegen;
- in de klas actief de gedragsregels gaat aanleren.

Op 28 oktober bespreekt de directeur van de lokatie de brief van 11 oktober met moeder en vraagt moeder de brief te ondertekenen. Moeder doet dat niet; inmiddels heeft het incident van medio oktober plaatsgevonden en moeder wil, blijkens de handmatige

aantekening van 28 oktober onderaan de brief van 11 oktober, dat eerst dat incident wordt uitgezocht. Ook wil zij eerst zien of de school zich houdt aan de afspraken.

Op 29 en 30 oktober meldt moeder Timor op school ziek, omdat het volgens haar niet veilig is op school. Op 30 oktober heeft moeder een gesprek op school. De uitkomst is dat er alsnog een plan van aanpak zal worden opgesteld. Over de inhoud van het plan van aanpak hebben moeder en school diverse keren overleg.

Uiteindelijk wordt door de school bij brief van 14 november 2013 het nieuwe plan van aanpak geformuleerd om het pestgedrag van de klas in kaart te brengen. Deze komen overeen met de afspraken uit de brief van 11 oktober en zijn aangevuld met de afspraken dat:

- als Timor een incident meldt, de juf daarop reageert en voor Timor zichtbaar maakt wat zij daarmee doet;
- de school een actieve rol heeft zodra zichtbaar is dat een kind alleen is of niet mag meespelen;
- de leerkrachten de Kanjerlijsten gaan invullen zodat de school een goed beeld krijgt van de groep en dit voorgelegd kan worden aan het Kanjerinstituut.

Dit plan van aanpak zal voor de kerstvakantie geëvalueerd worden. Moeder tekent dit plan van aanpak.

De school biedt mediation aan om de communicatie tussen school en moeder te normaliseren en daar stemmen alle partijen mee in. Na twee sessies beëindigt moeder de mediation.

In de daarop volgende periode vinden er volgens een registratiedocument gesprekjes plaats tussen de juf en Timor op 19, 20, 21, 22, 25, 28 november en 2 en 3 december. De juf bespreekt dan de dag met Timor en noteert wat er eventueel is gebeurd.

Op 9 december 2013 is er een gesprek waarbij de directeur van de school, de directeur van de lokatie waar Timor naar school gaat, moeder en een bekende van moeder (mevrouw V) aanwezig zijn. Moeder geeft daarin aan dat er opnieuw incidenten zijn geweest en dat zij geen vertrouwen heeft in de aanpak van school.

Op 11 december heeft moeder met school een evaluatiegesprek van het plan van aanpak. Er wordt afgesproken dat de gesprekjes van de juf met Timor worden voortgezet.

Medio december krijgt Timor straf omdat hij volgens de leerkracht de les verstoort. Timor komt de volgende dag niet naar school.

Kort daarna doet de school een AMK-melding. De melding bevat de volgende informatie:

"Aanleiding melding:

Sinds begin dit jaar is moeder een aantal keer bij mij geweest met haar zorgen rond haar zoon. Zij vertelt ons dat haar zoon wordt gepest in de groep en dat er veel incidenten plaatsvinden. Ik heb haar verteld dat school dit oppakt en heb

haar een aantal maatregelen voorgesteld in een plan van aanpak. Bij deze aanpak worden de stappen uit het pestprotocol aangehouden. Ik heb moeder ook mediation aangeboden om de communicatie tussen moeder en mij te verbeteren. Op dinsdag 5 november heeft moeder haar zoon ziek gemeld omdat zij de school onveilig voor hem vond. Op dinsdag 19 december [november] was Timor weer op school. Moeder ging akkoord met het plan van aanpak en heeft dit getekend.

Afgelopen vrijdag (13-12) heeft moeder haar zoon weer ziek gemeld omdat zij het niet eens was met een strafmaatregel die school haar zoon heeft opgelegd. Moeder vindt dat de school met twee maten meet en is daarom van mening dat de school onveilig voor Timor is. Zij heeft in meerdere gesprekken aangegeven dat zij de school niet vertrouwt.

(...)

Wat hoopt u te bereiken met de melding?

Door de melding hoopt de school dat moeder beseft dat een oplossingsgerichte houding haar zoon verder helpt. Het vertrouwen in de school is de basis voor een goede samenwerking. Wanneer er geen vertrouwen is zal Timor zich hier op school niet optimaal kunnen ontwikkelen.

(...)

Gedrag en zorgsignalen kind:

Wij zien een teruggetrokken leerling. Hij heeft in de groep een aantal vaste vrienden maar hij speelt ook graag alleen. Wij hebben een periode van drie weken gesprekken met hem geïnitieerd maar daar kwam uit dat er wel zaken spelen maar dat hier geen vast patroon in te ontdekken valt. Timor vindt het moeilijk om zaken in de klas aan te kaarten, veel problemen bespreekt hij vaak wel met moeder maar niet met de leerkracht. De laatste maand zien wij wat vaker grensoverschrijdend gedrag bij Timor zoals leerlingen uitschelden en de klassenregels negeren."

In januari 2014 gaat Timor weer naar school. Er vinden opnieuw gesprekken plaats tussen moeder en school over hoe nu verder. Timor kan starten met de methode Kids' Skills. De juf die hiermee aan de slag wil gaan met Timor is hiervoor op school geïnstrueerd door een medewerker van de Onderwijs Begeleidingsdienst. De juf heeft (nog) niet de training gevolgd die hoort bij de methode en de boeken die deel uitmaken van de methode zijn dan nog niet op school voorhanden. Moeder is het er niet mee eens dat op deze manier een methode wordt ingezet.

Uiteindelijk wil moeder niet meer rechtstreeks communiceren met school.

In maart 2014 laat de school moeder weten dat de school voornemens is om Timor voorwaardelijk te verwijderen van school. Bij brief maakt de school dit besluit definitief. In de brief wordt geschreven: "Uit al het voorgaande kunt u opmaken dat uw schadelijke gedrag reden is voor de voorwaardelijke verwijdering. Wanneer uw enige vraag de aanpak van pestgedrag zou zijn geweest, was u hierover met de school in gesprek gegaan in plaats van verwijten te uiten, et cetera." De voorwaarde is dat moeder zich niet wederom schuldig maakt aan bepaalde gedragingen en een andere school binnen

Haarlem is bereid Timor in te schrijven. Uiteindelijk schrijft moeder Timor zelf in op een andere school voor het volgende schooljaar.

Andere meldingen

Voorafgaand aan de klachten van moeder ontving de Kinderombudsman zorgen over de Piramideschool van mevrouw V, een vriendin van moeder. Daarnaast ontving de Kinderombudsman via moeder een tiental brieven van andere ouders met zorgen over de Piramideschool. In totaal gaat het om 7 verschillende ouders, waarvan sommigen meerdere brieven hebben geschreven. Sommige brieven zijn gericht aan (de directeur van) de school, maar van sommige andere brieven is niet duidelijk aan wie zij gericht zijn, wel dat zij een beschrijving bevatten van ervaringen van ouders met de school. Een aantal brieven van verschillende ouders is qua inhoud en datering gelijk, andere brieven zijn uniek. Als gelijke brieven en brieven van dezelfde schrijvers worden weggelaten, blijven er vijf zelfstandige, unieke signalen van andere ouders over naast de meldingen die de Kinderombudsman ontving van moeder en mevrouw V. Deze andere ouders schrijven over het pestgedrag van kinderen jegens hun eigen kind(eren) en dat de school naar hun mening daar onvoldoende aan heeft gedaan. Zij maken zich zorgen om het klimaat waarin 'onaardig zijn tegen elkaar, elkaar onder druk zetten, liegen en verbale en fysieke agressie aan de orde van de dag zijn', zoals één ouder schrijft, en voelen zich door de directie niet serieus genomen in hun zorgen.

Moeder en de andere ouders hebben ook meldingen gedaan bij de Inspectie van het Onderwijs.

Veiligheidsbeleid en pestprotocol op de school

Op de website van de school is het veiligheidsbeleid en het pestprotocol terug te vinden van het lopende schooljaar. De beleidsdocumenten van voorgaande jaren zijn daar niet op te raadplegen. De school is gevraagd om de documenten van de onderzochte periode toe te sturen. De school heeft geen originele documenten verstrekt. Wel is een compilatie uit verschillende documenten toegezonden. Volgens de compilatie is in het schoolplan 2011-2014 als opbrengst opgenomen: 'de Kanjertraining is ingevoerd' en is voorts opgenomen welk pedagogisch beleid gevoerd zal worden ten aanzien van afspraken, regels en sociale vaardigheden, gedragsregels, de registratie van de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen volgens de Kanjermethode en aanpassing van het veiligheidsplan. In het huidige pestprotocol van de school is ter inleiding opgenomen:

"Dit pestprotocol is opgesteld om goed te kunnen reageren op situaties waarin een kind gepest wordt. Dit pestprotocol sluit aan bij de Kanjerboeken en de Kanjertraining die op onze school gegeven wordt. Het Kanjerproject werkt wat betreft pesten ook preventief. Dit pestprotocol bestaat uit 5 delen: voor alle kinderen, voor het gepeste kind, voor de pester, voor de ouders en voor de leerkracht. Deze partijen zijn allemaal betrokken bij een situatie waarin gepest wordt en worden op deze manier beter geïnformeerd. Indien er meer nodig is in een groep met betrekking tot pestpreventie schakelen wij het pestpreventieprogramma van PBS in."

INFORMATIE VAN EN OVER DE INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS EN HET AMK

Ten behoeve van het onderzoek heeft de Kinderombudsman informatie verzameld over en ingewonnen bij de Inspectie van het Onderwijs en het voormalige Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK, tegenwoordig: Veilig Thuis) over hun rol, positie en mogelijkheden jegens scholen als er bij ouders zorgen zijn over de sociale en pedagogische veiligheid, zowel in het algemeen als in deze specifieke zaak. Uit algemene informatie uit wet- en regelgeving, de websites van de organisaties en hun antwoorden in het onderzoek blijkt het volgende.

De Inspectie van het Onderwijs

De Inspectie van het Onderwijs neemt meldingen van ouders aan en deze worden (op hoofdlijnen) altijd meegenomen in een eerstvolgend gesprek met het schoolbestuur. Als er sprake is van ernstige en/of veelvuldige klachten wordt een onderzoek ingesteld. De Inspectie heeft geen wettelijke taak om individuele klachten te behandelen, maar zal individuele klachten beschouwen als aanwijzing dat de kwaliteit van het onderwijs gevaar kan lopen. Ouders/melders worden daarom niet geïnformeerd over de precieze bevindingen uit de afhandeling. De bevindingen zijn op hoofdlijnen wel terug te vinden in het eerstvolgende rapport dat de Inspectie over de school uitbrengt.

In deze zaak heeft de contactinspecteur naar aanleiding van de melding contact gehad met de school en het bestuur en is vanwege de signalen besloten tot een risicoanalyse. Op basis van de risico-analyse is vervolgens gesproken met het bestuur. Dit gesprek leidde tot een onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs met extra aandacht voor de sociale veiligheid van de leerlingen. Het besluit tot een onderzoek op het gebied van sociale veiligheid blijft een onafhankelijk besluit van de Inspectie.

Uit de door de Inspectie overlegde stukken over de periode september 2013 – najaar 2014 blijkt voorts het volgende:

- in oktober 2013 doet moeder een melding van pestgedrag op school;
- in december 2013 doet ouder 2 een melding van pestgedrag/psychisch geweld;
- in december 2013 doet ouder 3 een melding van pestgedrag/psychisch geweld;
- in januari 2014 doet mevrouw V. een melding van pestgedrag op school;
- in april 2014 neemt mevrouw V. samen met een ouder contact op over mogelijk grensoverschrijdend seksueel gedrag jegens het kind van die andere ouder;
- in juni 2015 neemt moeder samen met een ouder contact op over seksuele intimidatie op school jegens het kind van die andere ouder;
- in juni ontvangt de Inspectie veertien (kopieën van) klachtbrieven over de school hebben ontvangen in juni 2104. Het betreft telkens dezelfde brief met een andere ondertekening.

In het rapport van bevindingen kwaliteitsonderzoek naar de school van 26 januari 2015 (onderzoek verricht op 11 november 2014) vermeldt de Inspectie onder meer het volgende, voor zover relevant voor het onderzoek van de Kinderombudsman:

"De aanleiding voor dit onderzoek was het volgende.

Op diverse momenten en uit verschillende bronnen, in dit en vorig schooljaar, heeft de inspectie signalen ontvangen over de sociale veiligheid op de school. De inspectie heeft naar aanleiding hiervan een risicoanalyse uitgevoerd.

Enkele malen heeft de inspectie deze signalen en begin september 2014 de risicoanalyse met het bestuur besproken. Naar aanleiding van dit laatste gesprek is besloten een kwaliteitsonderzoek uit te voeren om eventuele tekortkomingen op het gebied van de sociale veiligheid en in de onderwijskwaliteit vast te stellen.

Bevindingen

Legenda:

1. Slecht, 2. Onvoldoende, 3. Voldoende, 4. Goed, 5. Niet te beoordelen.

Schoolklimaat: alle aspecten van het schoolklimaat krijgen een drie. Aspect 4.7 (Het personeel van de school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan) krijgt een 4.

Het onderwijsleerproces en de sociale veiligheid

De inspectie heeft tijdens dit onderzoek extra aandacht besteed aan het schoolklimaat en de sociale veiligheid binnen de school. Dit omdat er het afgelopen jaar veel signalen bij de inspectie zijn binnengekomen over het pedagogisch klimaat en meer specifiek over pestgedrag tussen de leerlingen. De inspectie heeft daarom in overleg met het bestuur besloten om dit kwaliteitsonderzoek uit te breiden en de leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 een vragenlijst voor te leggen om zicht te krijgen op de veiligheidsbeleving van deze leerlingen.

Uit dit onderzoek en uit het gesprek dat de inspectie met een tiental leerlingen uit dezelfde groepen heeft gevoerd, kwam prominent naar voren dat de leerlingen de school zeer waarderen en met plezier naar school gaan. Ook zij zijn zich bewust van de snelle verbetering van de sfeer op de school die bereikt is maar ze hebben zich nimmer onveilig gevoeld. De lessen zijn leuk en de meesters en de juffen zijn lief en geven volgens hun goed les. De leerlingen zijn trots op hun school en leraren. De inzet van de Kanjertraining heeft goede resultaten gegeven.

Het volledige rapport is te lezen op de website van de Inspectie van het Onderwijs.

Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling/Veilig Thuis

Het voormalige Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) was een meld- en adviespunt voor (onder andere) mogelijke kindermishandeling. Per 1 januari 2015 is het AMK formeel samengevoegd met de Steunpunten Huiselijk Geweld tot het AMHK. Het AMHK wordt Veilig Thuis genoemd. De melding is voor 1 januari 2015 gedaan bij het AMK van het toenmalige Bureau Jeugdzorg Noord-Holland. De wettelijke taken van het voormalige AMK en het huidige Veilig Thuis komen (grotendeels) met elkaar overeen.

Het AMK² kan advies geven aan direct betrokkenen, omstanders of professionals en meldingen in ontvangst nemen. Een melding kan aanleiding zijn voor een onderzoek om vast te stellen of er daadwerkelijk sprake is van kindermishandeling en advies over eventuele verdere stappen of hulpverlening.

Als er onderzoek wordt gedaan, richt zich dat op het kind en de thuissituatie/leefsituatie van het kind. Het AMK heeft niet de bevoegdheid om te onderzoeken of een school zich correct gedraagt ten opzichte van een kind met betrekking tot het uitvoeren van het pestprotocol. Het onderzoek van het AMK richt zich op de opvoedingssituatie en welke hulpverlening eventueel nodig is voor het kind. Dit kan ook betrekking hebben op het sterk maken van een kind, bijvoorbeeld op school. Als het gaat om kindermishandeling buiten de familie en het gezinsverband, richtte het AMK zich vooral op advies of consultatie aan ouders opdat zij de verantwoordelijkheden richting hun kind konden waarmaken. Veilig Thuis heeft nu een extra mogelijkheid, namelijk ondersteuning van een ouder of school in het voeren of voorbereiden van een gesprek met een ouder, de school of andere instantie. Dit had het AMK nog niet. Ook kan Veilig Thuis, als er in het kader van een onderzoek signalen naar voren komen dat er op school van alles speelt, aan school bepaalde zorgen meegeven en de school adviseren. Het is echter niet aan Veilig Thuis om er verder op toe te zien wat de school daar vervolgens mee doet. Als er echt grote zorgen zijn over een situatie op een school kan Veilig Thuis overwegen om een melding te doen bij de Onderwijsinspectie. In het Protocol van handelen Advies- en Meldpunten Kindermishandeling bij vermoedens van kindermishandeling en in het huidige VNG-model handelingsprotocol voor het Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling Veilig Thuis waren en zijn de taken en werkwijze van het AMK/Veilig Thuis verder uitgewerkt.

In deze zaak concludeerde het AMK dat moeder en school tegenover elkaar stonden en een andere lezing hadden van wat er aan de hand was.

KLACHTENPROCEDURE BIJ SCHOOL

Moeder heeft haar klachten eerst voorgelegd bij de Landelijke klachtencommissie onderwijs. Deze heeft, voor zover relevant voor het onderzoek van de Kinderombudsman, de klachten behandeld dat de school niet adequaat zou optreden tegen het pesten van Timor door klasgenoten en dat de school een AMK-melding heeft gedaan. De klachtencommissie heeft deze klachten ongegrond verklaard.

In de beslissing van 18 februari 2014 staat onder meer dat partijen van mening verschillen over de vraag of er sprake was van pesten. De commissie heeft niet kunnen vast stellen of daar sprake van was, maar is van oordeel dat de school wel adequaat heeft gereageerd op signalen van moeder daarover. Ten aanzien van de AMK-melding oordeelt de commissie dat een school bevoegd is een AMK-melding te doen en het enkele feit dat een school dat doet, is niet klachtwaardig, tenzij op voorhand evident is dat er niets aan de hand is. De commissie acht het in het geval van moeder en Timor niet

---

² Aangezien de melding dateert van voor 1 januari 2015 wordt alleen gesproken over het AMK.

onbegrijpelijk dat de school zich zorgen maakte over het thuiszitten van Timor en dat het vervolgens aan het AMK is om daar een oordeel over te geven.

REACTIES

Visie moeder

Moeder stelt dat er op de school een onveilig klimaat heerste en dat haar zoon daaronder heeft geleden. Al vanaf groep 3 waren er nare gebeurtenissen: haar zoon werd gepest, geslagen, geschopt en uitgescholden. Zij heeft dit meerdere keren aan de orde gesteld. Vooral in het najaar van 2013 heeft er een reeks incidenten plaatsgevonden. Omdat zij daardoor de veiligheid van haar zoon in het geding vond komen, heeft zij uiteindelijk besloten haar zoon thuis te houden (niet omdat hij in december straf kreeg, al was dat ten onrechte, maar vanwege de grote zorgen die moeder over de schoolsituatie had) en daarna van school te halen.

Moeder meent dat de school niets heeft gedaan tegen het onveilige klimaat. Zij, de moeder, werd behandeld als het probleem in plaats van dat gekeken werd naar de signalen die zij benoemde. De school deed niets tegen het gepest of pas nadat zij daar meerder keren om had moeten vragen. Het leerlingvolgsysteem werd niet goed bijgehouden. De school heeft alle signalen en meldingen genegeerd, zowel van haar als van andere ouders, evenals de meldingen die zijn gedaan bij de Inspectie van het Onderwijs. School heeft moeder nooit uitgenodigd voor een gesprek en is ook niet met alle ouders in gesprek gegaan conform het pestprotocol. School heeft nooit een gesprek gearrangeerd tussen moeder en de ouders van pestende kinderen en heeft pestincidenten nooit daadwerkelijk of goed onderzocht.

Het plan van aanpak kwam volgens moeder moeizaam tot stand omdat de school zich niet aan afspraken hield. Moeder tekende aanvankelijk niet omdat er allerlei incidenten waren, de school zich niet aan afspraken hield (zoals extra toezicht op het schoolplein) en de situatie ondanks afspraken maar niet verbeterde. Het uiteindelijke plan van aanpak was onvoldoende: de juf had geen training gehad in of ervaring met Kids' Skills en de hele aanpak was gericht op het weerbaar maken van het slachtoffer, van de gepeste. Het plan is ook nooit geëvalueerd. Verder zijn er geen methodes toegepast op de pesters, de ouders van de pesters en de omgeving waarin het pestgedrag kon plaatsvinden. De school heeft zich hiermee niet gehouden aan zijn eigen vijfsporenbeleid uit het pestprotocol.

De stelling van school dat moeder een campagne voert tegen de school bestrijdt moeder. Ze geeft aan dat zij door andere ouders, die vaak de Nederlandse taal minder machtig zijn, gevraagd is om woordvoester te zijn. Zij heeft ouders niet geïntimideerd, leerkrachten niet bedreigd. Zij was al jaren betrokken bij de school, ook via haar andere kind, en heeft zich jaren voor de school ingezet. Maar nu hadden zij en andere ouders terechte zorgen. De school wilde dat niet zien. Moeder zag zelf ook dat zij in een strijd met school was beland en wilde daar graag uit, maar dit lukte niet door de opstelling van

de school. Moeder vindt het onterecht dat de school telkens de schuld in haar schoenen schuift.

Moeder geeft aan dat zij inderdaad gestopt is met de mediation, maar niet om dwars te liggen maar omdat de gesprekken tot geen enkele oplossing leidde voor haar kind van acht dat thuis zat. En dat was op dat moment haar enige zorg. Omwille van Timor heeft moeder uiteindelijk ook besloten om de communicatie voorlopig via haar vriendin mevrouw V te laten verlopen en niet meer zelf met school in gesprek te gaan: dan kon zij in alle rust Timor begeleiden en opvangen.

Over Kids'Skills dat de school aanbood had zij veel vragen, maar de school gaf moeder geen informatie. Ze had zorgen over het feit dat een juf met het programma aan de slag ging met haar zoon, terwijl die juf geen enkele training had gehad. Moeder wilde niet dat Timor een proefkonijn zou zijn: hij had op dat moment al zoveel schade opgelopen dat zij in het belang van Timor niet toestond dat er onder deze omstandigheden met Kids Skills werd begonnen.

Daarnaast is moeder van mening dat de school ten onrechte een AMK melding heeft gedaan. Het AMK kijkt niet naar de situatie naar school, terwijl het daar in deze zaak juist mis ging en de school de reden was dat Timor thuis zat. Moeder vindt dat de AMK melding dus geen recht doet aan de situatie. Bovendien maakt zij zich zorgen over het feit dat een AMK geen onderzoek doet naar een school en de Inspectie van het Onderwijs evenmin individuele klachten onderzoekt: wie controleert dan een school? Wie beschermt een kind tegen de school? Moeder heeft grote onmacht ervaren in het aankaarten van de problemen op school en is boos over de manier waarop de veiligheid van de kinderen door de school totaal is genegeerd. Zij voelt zich gestraft in haar pogingen een goede ouder te zijn.

Moeder had graag gezien dat haar zoon op school kon blijven en hoopte dat er verbetering zou optreden bij de school. Zij wilde zich ook inzetten om die verbetering te bepleiten. Maar in december 2013 zag zij in dat het met deze school niet meer ging lukken en groeide in haar het besluit om Timor naar een andere school te sturen. Na de zomervakantie van 2014 is hij dat ook gegaan: het leek haar niet verstandig om hem halverwege het schooljaar te laten wisselen. Ook wilde zij eerst de uitkomsten van een pedagogisch onderzoek afwachten zodat die adviezen meegenomen konden worden bij haar uiteindelijke schoolkeuze.

Ze is blij dat Timor weg is van de school. Moeder geeft aan dat Timor een trauma heeft opgelopen door de pesterijen. Hij wilde niet naar school, moest elke ochtend huilen, had buikpijn en hoofdpijn. Hij is daarvoor het gehele schooljaar 2014/2015 onder begeleiding geweest.

Visie Timor

Timor heeft per email een reactie gegeven op wat er allemaal is gebeurd. Hij vindt het moeilijk om er over te praten. Hij liet weten dat hij het erg vindt wat er gebeurd is. Voor

hem begon het allemaal in groep 3: hij werd gepest, geduwd en bedreigd in de pauzes. Zijn vrienden mochten niet meer met hem spelen. De juf zei wel dat ze zou opletten maar dat deed ze niet. De pesterijen gingen door in groep 4 en 5. Het werd erger, de kinderen begonnen te slaan en schoppen en scholden hem uit. De kinderen werden niet gestraft. Hij wilde graag met andere kinderen spelen maar mocht dit niet. Hij vond dit heel erg en was erg alleen.

Hij voelde zich verdrietig en soms een beetje boos als de juf of meester niet naar hem luisterde of als hij door andere kinderen werd uitgescholden, uitgelachten of geslagen. Hij vond het stom op school en wilde niet naar school. Hij had graag gewild dat er naar hem werd geluisterd en dat de juffen hem geloofden. Hij wilde dat de pesters gestraft werden en dat het pesten, het slaan en schelden ophield. Op zijn nieuwe school heeft hij gelukkig veel vrienden en lieve juffen en meesters.

Visie school

Uit de brief van school aan de klachtencommissie van 7 januari 2014 blijkt dat de school de handelwijze van moeder betreurt en meent dat die niet in het belang van Timor is geweest en niet heeft bijgedragen aan het zorgen voor de juiste zorg en leeromgeving voor haar zoon. De school heeft voldoende werk gemaakt en willen maken van het vermeende pesten. Eventuele vertraging in dit traject is de school niet te verwijten. De straf die Timor in december 2013 van de leerkracht kreeg, staat los van het vermeende pesten. School ziet dat moeder zich niet gehoord voelt, maar meent dat het van belang is om in gesprek te blijven omwille van Timor en vond het in het belang van Timor om een AMK melding te doen.

In reactie op het onderzoek van de Kinderombudsman heeft de school voorts het volgende laten weten.

1. De school betwist de bevoegdheid van de Kinderombudsman om de klacht in behandeling te nemen. Enerzijds wijst de school ter onderbouwing daarvan erop dat klachten voorgelegd kunnen worden aan de Landelijke klachtencommissie onderwijs en dat daarbij geen rol is voor de Kinderombudsman. Anderzijds meent de school dat artikel 11c lid 1 onder b2 van de Wet Nationale ombudsman die bevoegdheid niet geeft, omdat de school een bestuursorgaan is en derhalve buiten het bereik van dat artikel valt.
2. Daarnaast is de school van mening dat de klachten van moeder (en klachtformulering van de Kinderombudsman) geen enkele bepaling uit het Verdrag inzake de Rechten van het Kind raken en dat het verdrag zich niet direct richt tot schoolbesturen. Ook daarom is er volgens de school geen rol voor de Kinderombudsman.
3. De school is voorts van mening dat de kous af zou moeten zijn met het oordeel van de Landelijke klachtencommissie onderwijs van begin 2014. Volgens school staat met dit oordeel vast dat de school zich zorgvuldig heeft gedragen en liggen aan de klacht van moeder bij de Kinderombudsman geen nieuwe feiten ten grondslag.
4. Ten aanzien van de inhoudelijke kant van de klachten, schrijft de school het volgende:

Tijdens het schooljaar 2013/2014 beschikte de school over een pestprotocol en was er een door school én moeder ondertekend plan van aanpak van het pesten van Timor. Na de kerstvakantie is begonnen met de methode Kids'skills. De juf is hier in het belang van Timor meteen mee begonnen en heeft niet tevoren maar gelijktijdig zelf de benodigde scholing gekregen.

De ouderraad heeft begin 2014 zijn zorgen kenbaar gemaakt over agressie en pesten op school. Vanaf het schooljaar 2012/2013 wordt het hele team actief geschoold via de methode Positive Behavior Support en sinds 2010 met de Kanjertraining. Ze bieden voor leerlingen, het team en ouders een breed scala aan strategieën voor het creëren van een omgeving die het leren bevordert en gedragsproblemen voorkomt. Het leren aangeven en bespreekbaar maken van persoonlijke grenzen leren leerlingen via de Kanjertraining. Daarnaast is er een ouderwerkgroep opgericht die zich samen met de directeur en een aantal teamleden buigen over relevante zaken.

De school is voorts van mening dat de meldingen van andere ouders die de Kinderombudsman ontving, meldingen zijn van ouders die door moeder zijn benaderd om haar te steunen in haar campagne tegen de school. De school heeft op elke individuele klacht gereageerd. De school merkt daarbij op dat andere ouders zich tot de school hebben gewend omdat zij zich geïntimideerd voelden door moeder.

De school geeft aan dat meerdere malen contact is geweest met de Inspectie over de klachten van moeder en anderen. De Inspectie heeft tijdens hun laatste Inspectiebezoek voor de kerstvakantie van 2014 extra onderzoek gedaan naar het pedagogisch klimaat op school en het welbevinden van de kinderen.

De school benoemt tot slot dat moeder eenzijdig de communicatie met school heeft gestaakt, de mediation na twee bijeenkomsten heeft afgeblazen, zich schuldig heeft gemaakt aan het bedreigen en uitschelden van medewerkers van school, ouders en leerlingen en bewust de goede naam van de school ernstig heeft beschadigd met tendentieuze en onjuiste beweringen, ook in de media. De school is van mening dat de klacht aan de Kinderombudsman onderdeel is van een door moeder veroorzaakt en gekoesterd conflict met de school en dat de klacht ongegrond is.

WAT IS HET OORDEEL VAN DE KINDEROMBUDSMAN?

Bevoegdheid Kinderombudsman

De school heeft aangevoerd dat de Kinderombudsman niet bevoegd zou zijn om kennis te nemen van de klachten omdat de klachten reeds behandeld zijn door de klachtencommissie. Deze stelling is onjuist. De Kinderombudsman is een tweedelijnsklachteninstantie: dat wil zeggen dat in principe eerst de klachtencommissie van de betreffende organisatie moet worden doorlopen voordat een klacht kan worden voorgelegd aan de Kinderombudsman. Het bestaan en doorlopen van een procedure bij de klachtencommissie staat er dus niet aan in de weg om een klacht voor te leggen aan de Kinderombudsman; het is juist een voorwaarde. Deze volgordebrenging brengt bovendien mee dat er doorgaans geen nieuwe feiten ten grondslag liggen aan het onderzoek van de Kinderombudsman.

Daarnaast is de school van mening dat de Kinderombudsman niet bevoegd is kennis te nemen van de klacht omdat de school niet onder artikel 11c van de Wet op de Nationale ombudsman valt. Ook deze stelling is onjuist. De Kinderombudsman is immers bevoegd over álle bestuursorganen, ongeacht welke taken zij uitvoeren, en daarnaast over (particuliere) rechtspersonen die bepaalde taken zoals onderwijs uitvoeren. Particuliere stichtingen die onderwijs verzorgen vallen daar ook onder.

De Kinderombudsman acht zich derhalve bevoegd kennis te nemen van de klachten.

Kinderrechten

Op grond van de artikelen 3, 19, 28 en 29 van het Verdrag van de Rechten van het Kind hebben kinderen recht op onderwijs in een veilige omgeving. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de ontwikkeling en veiligheid van hun kinderen en het welzijn van hun kind is daarbij hun eerste zorg. Daarnaast kent het IVRK op het gebied van onderwijs en de veiligheid van kinderen verantwoordelijkheden toe aan de Staat. De Staat heeft die verantwoordelijkheden op het gebied van onderwijs deels uitbesteed aan scholen. Scholen moeten dan ook zorgen voor die veiligheid op school, voor een humaan klimaat en voor geschikt personeel daarvoor. Kinderen moeten beschermd worden tegen pesten. Het Kinderrechtencomité in Geneve juicht protocollen tegen pesten en de handhaving daarvan toe.

Ten aanzien van alles geldt dat de belangen van het kind, waaronder het recht op veiligheid, een eerste overweging vormen bij elke beslissing die genomen wordt en het kind raakt. Dit geldt voor de ouders en voor instanties. Bij iedere beslissing die een kind raakt, moeten de belangen van het kind systematisch worden afgewogen. En bij conflicterende belangen prevaleren in de regel de belangen van het kind.

De integrale tekst van de relevante bepalingen uit het IVRK is opgenomen in de bijlage.

Voor zover de school stelt dat de Kinderombudsman zich niet over de klacht mag buigen omdat er geen kinderrechten in het geding zijn en voor zover daar wel sprake van is, het IVRK zich richt tot staten en dus niet tot de school, merkt de Kinderombudsman daarover op dat het ten eerste aan de Kinderombudsman is om te bepalen of er kinderrechten aan de orde zijn. Daarnaast zijn er gelet op het voorgaande voldoende kinderrechten van toepassing. De Kinderombudsman zal de gedragingen van de school, als uitvoerende instantie van een overheidstaak, langs deze lat leggen.

Anti-pestwetgeving

Per 1 augustus 2015 is er nieuwe wetgeving in werking getreden gericht op sociale veiligheid in het onderwijs.³ De wet is mede een gevolg van het Plan van Aanpak tegen pesten dat de Kinderombudsman en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in maart 2013 presenteerden. Vanaf dat moment hebben scholen een zorgplicht voor de sociale, psychische en fysieke veiligheid van kinderen op school en moeten zij deze veiligheid monitoren.

Met de inwerkingtreding van de wet krijgt de Inspectie van het Onderwijs ook een formele taak in het toezicht op de sociale veiligheid op scholen. De Inspectie beoordeelt scholen aan de hand van een breed kwaliteitsprofiel waarvan schoolklimaat en veiligheid een onderdeel zijn. Het toezicht van de inspectie is aanvullend op de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur: het schoolbestuur is als eerste aan zet om de beleving van de sociale veiligheid in kaart te brengen en, waar dat nodig mocht zijn, maatregelen te nemen om die te verbeteren. Als een school niet voldoet aan zijn verplichtingen op het gebied van sociale veiligheid, kan de Inspectie het bestuur daarop aanspreken en ook handhaven via een (bekostigings)sanctie. Handhaving zal wel pas gebeuren vanaf 1 augustus 2016.⁴

Opmerking vooraf

Voordat de Kinderombudsman in gaat op de inhoudelijke klachten waar dit onderzoek over gaat, merkt hij het volgende op. In het kader van hoor en wederhoor is de school in de gelegenheid gesteld zijn kant van het verhaal te geven. Het valt de Kinderombudsman daarbij op dat een aanzienlijk deel van de reactie bestaat uit formele/juridische verweren ten aanzien van de bevoegdheid van de Kinderombudsman. Het is de school een goed recht om hierover vragen te stellen; tegelijkertijd vertroebelt het de inhoudelijke kwestie waar het over zou moeten gaan en lijkt het blijk te geven van een gevoel van onaantastbaarheid. Het roept de vraag op of dit exemplarisch is voor de door moeder beschreven negatieve ervaringen met (de opstelling van) de school, los van de vraag of haar klachten al dan niet terecht zijn.

Klacht 1 en 2

Pesten is een hardnekkig en vaak onderschat probleem dat zich ook geregeld aan het zicht van volwassenen onttrekt. Het is dus van belang dat ouders die signalen daarover

³ Wet van 4 juni 2015 tot wijziging van enige onderwijswetten in verband met het invoeren van de verplichting voor scholen zorg te dragen voor de veiligheid op school, Staatsblad, jaargang 2015, nr. 238.

⁴ Zie voor deze en meer informatie ook de website van de Inspectie van het Onderwijs: <http://www.onderwijsinspectie.nl/nieuwsbriefbijlage/2015/06/toezicht-op-naleving-zorgplicht-sociale-veiligheid-op-school.html>.

krijgen, dit melden en ook kunnen melden bij school en daar een serieus luisterend oor vinden. Het is vervolgens aan de school om de signalen te onderzoeken en waar nodig gepaste maatregelen te nemen, opdat de sociale veiligheid op school geborgd wordt.

De Kinderombudsman kan op basis van de informatie uit het onderzoek niet vaststellen of er daadwerkelijk sprake was van een onveilig sociaal klimaat en pestgedrag op de school. Daarvoor lopen de meningen van partijen te ver uiteen en staan vaak zelfs haaks op elkaar. Wel kan de Kinderombudsman vaststellen dat er in het schooljaar 2013/2014 rond Timor de nodige incidenten zijn geweest en dat er ook van andere kanten zorgen waren over het klimaat op school:

- in de brief van school van 11 oktober 2013 staat dat er volgens het leerlingvolgsysteem al langer sprake is van pestgedrag in de klas van Timor;
- verschillende ouders hebben zorgen gemeld bij school en de Inspectie van het Onderwijs (en zijn later bij de Kinderombudsman aangeleverd);
- de Inspectie heeft zelf naar aanleiding van gesprekken met school reden gezien voor een risicoanalyse en onderzoek met nadrukkelijk aandacht voor de sociale veiligheid;
- de ouderraad heeft begin 2014 zorgen kenbaar gemaakt over agressie en pesten.

Gelet op al deze feitelijkheden kunnen de zorgen van moeder niet simpelweg afgedaan worden als een hetze tegen de school. De brieven die de Kinderombudsman heeft ontvangen van andere ouders zijn persoonlijke verhalen die ieder anders zijn maar als rode draad hebben dat ouders zich zorgen maken over de sociale veiligheid op school en dat die onveiligheid sommige ouders er ook toe bracht kinderen van school weg te halen. In het licht hiervan mag van een school in ieder geval serieuze aandacht verwacht worden voor de mogelijkheid dat er op school iets mis is met de sociale veiligheid. Een blinde vlek kan iedereen immers hebben. Dat de Inspectie uiteindelijk eind 2014 concludeert dat het goed zit met de sociale veiligheid en dat de kinderen uit drie klassen zich nooit onveilig hebben gevoeld, maakt dat niet anders: dat zijn conclusies achteraf, die prettig zijn, maar niet betekenen dat vooraf niet alert gereageerd moet worden.

De vraag is of de school voldoende alert en serieus werk heeft gemaakt van de zorgen over de sociale veiligheid, voor Timor en alle andere leerlingen. Uit het onderzoek blijkt dat de school de volgende stappen heeft ondernomen:

- uit de brief van school van 11 oktober 2013 blijkt dat kinderen en hun ouders zijn aangesproken op eerdere incidenten rond Timor;
- school heeft ook bij andere incidenten onderzoek gedaan en kwam dan soms tot een andere toedracht dan Timor en zijn moeder;
- in het najaar van 2013 is – in twee etappes – een plan van aanpak tot stand gekomen ten aanzien van Timor. Dit plan van aanpak bevatte tevens elementen die zagen op de rest van de klas, zoals het actief aanleren van de gedragsregels en versterkt toezicht op de klas;
- aanbod tot inzet van Kids' Skills voor Timor;
- oprichting van een ouderwerkgroep;

- gebruik van Kanjertraining sinds 2010 en meer recent van Positive Behavior Support.

De Kinderombudsman constateert dat de school de nodige acties heeft ondernomen. Wat wel opvalt is dat een groot deel daarvan zich toespitst op Timor, terwijl de signalen een breder bereik hadden. Niet is gebleken dat de school schoolbreed aandacht heeft besteed aan een mogelijk sociaal onveilig klimaat. Daarnaast heeft de school verzuimd om volledige inzage te geven in relevante stukken over het veiligheidsbeleid in die periode. De compilatie van stukken biedt niet de mogelijkheid om de authenticiteit van de informatie te verifiëren en de informatie in de juiste context te plaatsen. Hoewel de Kinderombudsman op basis van de reactie van de school er vanuit gaat dat er een pestprotocol was, is dit niet met zekerheid vast te stellen. Ook is Kids'Skills een methode waarmee kinderen nieuwe vaardigheden kunnen aanleren om problemen op een goede manier te overwinnen⁵, maar richt het zich daarmee dus op (het empoweren van) één kind en is het geen (integraal) antipestprogramma voor de hele school en de pesters. Het gebruik van de Kanjertraining wordt tot slot wel gesteld, maar de praktische toepassing daarvan rond de signalen schoolbreed is niet gebleken.

Alles overziend is de Kinderombudsman van oordeel dat de school de signalen van een mogelijk onveilig sociaal klimaat op school te lang heeft gebagatelliseerd en onvoldoende serieus heeft genomen. Dit past niet binnen wat van een school verwacht mag worden in het licht van de eisen die het IVRK stelt aan het borgen van veiligheid op school. Daarmee is klacht 1 gegrond.

Binnen deze context is het voorstelbaar dat de school ook signalen rond mogelijk pestgedrag jegens Timor enige tijd ten onrechte niet serieus heeft genomen. Anderzijds blijkt uit het onderzoek dat de school uiteindelijk ten aanzien van Timor weldegelijk de nodige maatregelen heeft genomen, zij het dat deze soms wat onbeholpen en onprofessioneel overkomen. Dit geldt in het bijzonder de toepassing van de methode Kids'Skills nu dit geen volledig antipestprogramma is en er nog geen leerkracht was die zich deze methode had eigen gemaakt. Het is de vraag of het (pedagogisch) verantwoord is daarmee onvoorbereid te beginnen in een situatie als deze. Verder blijkt uit het onderzoek dat de communicatie tussen moeder en school ernstig verstoord raakte en dat beide partijen zich terugtrekken achter standpunten. Dit heeft niet bijgedragen aan het gezamenlijk vinden van een door alle partijen gedragen oplossing die recht deed aan Timor.

Uit het onderzoek blijkt dat moeder grote zorgen had over de veiligheid van Timor en het is de school niet gelukt deze zorgen weg te nemen. Dat kan de school worden aangerekend. Tegelijk volgt uit het onderzoek dat moeder en school een andere lezing van de feiten hadden en dat de aanpak van school in de ogen van moeder en Timor – waarschijnlijk mede daardoor – te kort schoot. De Kinderombudsman ziet dat moeder en Timor zich niet gehoord hebben gevoeld, maar dat betekent niet dat school niets met de

---

⁵ Zie onder andere voor meer informatie op de website van het Nederlands Jeugdinstituut: <http://www.nji.nl/nl/Databanken/Databank-Methodieken-Pedagogische-Kwaliteit/Overzicht-methodieken/KidsSkills>

signalen en zorgen over Timor heeft gedaan en tekortgeschoten is in zijn verplichtingen op grond van het IVRK. De Kinderombudsman is daarom van oordeel dat gezien de omstandigheden van deze zaak klacht 2 ongegrond is.

Klacht 3

In de AMK-melding wordt als doel beschreven dat moeder beseft dat een oplossingsgerichte houding haar zoon verder helpt. Vanuit het perspectief van de school is die wens wellicht begrijpelijk, maar als reden voor een AMK-melding in ieder geval niet. Een AMK-melding is bedoeld voor als er zorgen zijn omtrent de ontwikkeling en veiligheid van een kind *thuis*. Niet is gebleken dat de school duidelijk aanwijzingen had dat Timor *thuis* bedreigd werd in zijn ontwikkeling en veiligheid, anders dan dat hij soms thuis bleef omdat hij zich onveilig voelde *op school* en moeder en school het niet eens waren over de aanpak daarvan. Er was dus sprake van een probleem op school en het AMK had daarin geen bevoegdheden of mogelijkheden. Ook is niet gebleken dat de school eerst op een andere, laagdrempeligere manier heeft geprobeerd om eventuele zorgen over ontwikkeling en veiligheid van Timor *thuis* aan de orde te stellen en te keren. De AMK-melding lijkt kortom veeleer een poging van de school om moeder op een andere manier te dwingen zich te voegen naar de wensen van de school. Dit oneigenlijk gebruik van een AMK-melding is onacceptabel gelet op de verstrekkende gevolgen voor kind en ouders van een melding, ook als die achteraf niet terecht is. Gelet hierop en nu niet is gebleken van concrete zorgen of vermoedens van kindermishandeling, past de AMK-melding niet binnen wat verwacht mag worden van de school in het licht van het IVRK, noch met het oog op het recht op onderwijs noch met het oog op het recht op veiligheid. De Kinderombudsman acht dan ook klachtonderdeel 3 gegrond.

Met het oog op de toekomst

Uit het onderzoek is gebleken dat er hiaten leken te zijn in het toezicht op de veiligheid op school: de Inspectie van het onderwijs had nauwelijks formele taken of bevoegdheden op dat gebied en het AMK evenmin aangezien die alleen onderzoek deed naar de veiligheid thuis. Terecht stelde de moeder de vraag aan de orde: wie checkt de veiligheid van de kinderen op school? De Kinderombudsman en staatssecretaris van OCW hebben hun zorgen hierover ook al in 2013 verwoord.

Sinds de gebeurtenissen waarover is geklaagd, is het nodige veranderd in wet- en regelgeving: scholen hebben een zorgplicht ten aanzien van de sociale veiligheid, de Inspectie van het Onderwijs heeft er nieuwe taken bijgekregen en het AMK is opgegaan in Veilig Thuis met deels uitgebreidere bevoegdheden. Gelet op de bevindingen in dit rapport en met het oog op de toekomst, doet de Kinderombudsman in het belang van kinderen bij onderwijs in een veilige sociale setting nog de volgende aanbeveling:

De nieuwe antipestwetgeving zal alleen effectief zijn en kinderen daadwerkelijk een veilig schoolklimaat bieden, als scholen niet alleen op papier zorgen voor een goed veiligheidsbeleid en een monitor, maar het belang van een veilig schoolklimaat ook uitdragen en in praktijk brengen. De meeste scholen zullen dit al doen. Tegelijk kan het belang daarvan niet genoeg benadrukt worden.

Het is daarnaast belangrijk dat ook de Inspectie van het Onderwijs en Veilig Thuis waar mogelijk hun rol oppakken. Voor de Inspectie van het Onderwijs brengt dit mee dat die de haar toegekende bevoegdheden in de ruimst mogelijk zin opvat. Dat betekent dat niet enkel gecontroleerd moet worden of protocollen op papier bestaan en de school volgens zijn geschreven beleid monitort hoe het met de sociale veiligheid gesteld is, maar dat ook gecontroleerd wordt wat die papieren werkelijkheid in de praktijk betekent. Voor Veilig Thuis, met de ruimere bevoegdheden en mogelijkheden die het heeft ten opzichte van de voormalige AMK's, brengt dit verantwoordelijkheden mee in geval van zorgelijke situaties op school die een weerslag dreigen te krijgen op de situatie thuis. Veilig Thuis kan immers ouders en scholen ondersteunen om met elkaar in gesprek te gaan en scholen wijzen op eventueel geconstateerde zorgen. Met het oog op de veiligheid van kinderen zou Veilig Thuis van deze mogelijkheden ruim gebruik moet maken waar de situatie zich voordoet en waar nodig de Inspectie van het Onderwijs moeten attenderen op eventuele zorgen.

Alleen als betrokken instanties hun verantwoordelijkheid nemen en hun mogelijkheden ten volle benutten kunnen zij samen met ouders en leerlingen zorgen voor daadwerkelijk sociale veiligheid op scholen. En alleen dan heeft ieder kind een onbezorgde schooltijd, die in het teken staat van ontwikkelen, ontdekken en leren.

CONCLUSIE

Klacht 1 over de onderzochte gedragingen van Basisschool De Piramide te Haarlem is gegrond, klacht 2 is ongegrond en klacht 3 is gegrond. De Kinderombudsman doet een aanbeveling aan het veld, in het bijzonder: de scholen, de Inspectie van het Onderwijs en Veilig Thuis, om hun verantwoordelijkheden te nemen en hun mogelijkheden ten volle te benutten om op die manier gezamenlijk te zorgen voor de sociale veiligheid op scholen.

Marc Dullaert
de Kinderombudsman

BIJLAGE: KINDERRECHTELIJK KADER

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Artikel 3

3.1 Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

3.2 De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk

voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3.3 De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 18

18.1 De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.

18.2 Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.

Artikel 28

28.1 De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:

- a. primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
- b. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
- c. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
- d. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
- e. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.

28.2 De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

28.3 De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 29

29.1 De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- a. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
- b. het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
- c. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;
- d. de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
- e. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.

29.2 Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen, onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste

lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgestelde minimumnormen.

GENERAL COMMENT NO. 1 (2001), CRC/GC/2001/1, 17 April 2001

Article 29 (1): the aims of education

GENERAL COMMENT No. 8 (2006). CRC/C/GC/8. 2 March 2007

The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment (arts. 19; 28, para. 2; and 37, inter alia)